

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 „ „ „ 2 „
15 „ „ „ 3 „

Kolek (štampelj) zneso vselej
30 kr.

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Velja do konca tekočega leta
po pošti in v Ljubljani na
dom 2 gl. — kr.
na mesec — 80 „
posamezne številke po — 30 „

Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.

Naročnino prejema upravništvo
(administracija) in ekspedicija v
Blaznikovi tiskarnici na Bregu.

Izhaja

po trikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Prestolni govor.

s katerim so presvitli cesar 5. t. m. odprli državni zbor, se glasi:

Častiti gospodje obeh zbornic državnega zbora!

Veseli me Vas videti v zvestem spolnovanji državljskih dolžnost zbrane krog svojega prestola in po cesarsko Vas pozdravlja Vam kličem: Dobro došli!

Nova dōba ustavnega življenja se je pričela. Po neposrednih volitvah državnih poslancev postal je državni zastop samostalen, in pripravila se je vsim strankam priložnost, da zamorejo izreči svoje pravice in svoje želje. Vaša naloga, častiti gospodje, pa bo, z modrim prevdankom na ti podlagi dalje zidati in skupno z mojo vlado skrbeti, da se naše ustavoverne naprave vtrjujejo in razvijajo. Vi boste pospeševali edinstvo in moč države, ne da bi segali v pravice posameznim deželam zagotovljene, in ne da bi prezirali zadeve raznih narodov, boste zadostevali državnim potrebam in z vso se močjo poprijeli velike in težavne naloge, katero hočem z Vašo previdno pomočjo izvršiti. Na ta način bomo mirno in delavno dospeli do zaželenega konca in soglasno oskrbovaje zadeve celote in posameznih delov ter z vdano ljubeznijo do skupne domovine poravnali vse razpore in stanovitno vtrdili notranji mir.

Za dōbo gospodarstvenega pospeha je nasledoval eden tistih uskokov, kakor v gospodarstvenem življenji od časa do časa nastopajo z viharo silo, kadar se precenuje kapitalova

(denarstvena) moč in se zaup (kredit) presili. Moja vlada, kolikor je mogla v mejah postav in odgovornosti, si je prizadevala okrožja trgovstva in obrtnijstva po vsi zmožnosti obvarovati pogubnih nasledkov tega pretresanja v zaupanji. Vredbe, ki so se v ta namen storile, na podlagi 14. §. državnih temeljnih postav, se Vam bodo zdajci izročile v ustavno obravnavo. Moja vlada Vam bo o enem predložila pomočkov, ki se zdijo pripravi, da se omogočilo zaupanje povzdigne, da se hiševansko delovanje stalnega beganja obvaruje ter se gospodarstveno občenje zopet na zdrave podlage vrne.

V državnem proštevju, kateri se Vam bode precej predložil, boste našli, da so vresničena pravila varčnosti, katerih se je treba ostro držati, da se državne denarne zadeve obranijo v povoljnem stanu.

Da se zelo potrebna preuredba neposrednjega davkovanja dovrši, se Vam bo nemudoma predložila cela vrsta postavnih predlogov; tudi v okrožji posrednih davkov se bode Vaša sodelavnost potrebovala za postav, katerim so osnove že pripravljene.

Ker predprava (privilegija) za narodno banko že k koncu gre, je potreba, da se naloga in stan te naprave za prihodnje vravná, in da se v zvezi z njo postavijo primérne vredbe, da se cena denarstva (valuta) zopet v pravi red spravi.

Da se gospodarstveno postavodajstvo pripravná potrebam sedanjega časa, moja vlada pripravlja osnovanih postav, ki zadevajo obnovo menjiškega in borzarskega postavodajstva, vravná obrtnijstva in železniške reči, in pa povzdigo zemeljskih pridelbov.

Osnovane postav, ki imajo napolniti praznote, ki so v postavodajstvu v razmeri med katoliško cerkvijo in državno oblastjo ustale, s tem, da je bila razrušena s sv. Prestolom sklenjena pogodba, se Vam bodo nemudoma predložile.

Ena naj važniših nalog moje vlade bo preuredba kazenske postav in civilno-sodnijske ravnanje in temu primerna vredba sodnij. Storjene priprave dajejo mi upanje, da bode to za varnost, zboljšanje in pospešbo pravosodja tolikanj važno delo kmalo končano.

Tudi Vam se bo v obravnavo predložil načrt postav za ustanovo upravne sodnije (Verwaltungsgerichtshof), ki pri zadnji sesiji ni več mogel priti v razpravo.

Moja vlada Vam bode predložila celo vrsto postavnih načrtov zlasti o preskrbljenju invalidov, o nastanitvi vojakov, o organizaciji in rabi žandarjev.

Dasi je imela svetovna razstava veliko zaprek, se je vendar le sijajno izpeljala in občno pripoznanje si pridobila. Njen dobrotljivi vpliv na duševno in gospodarsko življenje narodov, na povzdigo omike, na oživljanje iznajdeb in obrtnosti in na cenjenje poštenih delavnosti bodo hvaležno čutili vsi deli sveta. Veselo in ponosno smem reči, da smo se v ti mirni poskušnji častno bojevali in vspeh dosegli, ki s ponosom in upanjem napolnjuje domoljubno srce.

Ker so me med svetovno razstavo vladarji sosednjih in oddaljenih držav obiskali, vtrdila se je prijaznost s temi državami, pomnožilo se je poročstvo miru in naše cesarstvo si je pridobilo med državami večjo veljavo.

Častiti gospodje obeh zbornic državnega

Podlistek.

Roža Šandor pa sedanje ječe.

„V sedanjosti se je tudi predručilo kaznovanje hudodelstev. Iz prenapetega kaznovanja se je stopilo v premilostno ravnanje s hudodelci. Ječe, mesto biti kaznice, so pitance, zato marsikter izpuščen hudodelnik gleda, da zopet kmalu nazaj pride, vsaj je v ječi z vsem dobro preskrbljen. Ta napačna naprava dela vladi spet le jako dosti nepotrebnih stroškov! Ubogo ljudstvo pa mora vse z velikimi davki zdržati med tem, ko najtrdnjše moči v vojaščini in v ječah tiče, poljedelec včasih za noben denar delavcev ne more dobiti.“

Tako je pisal dr. J. Orel pred kratkim v Novicah I. 42. In res je. Skušnja kaže, da se ječe polnijo vzlasti na zimo. Ljudje, ki so se klatili po letu in na jesen sem ter tje po deželi, že kaj učinijo, da si pridobijo gotovo stanovanje čez zimo. — Ni še davno, kar je

bilo brati po časnikih (Vid. Katholik 204), da je glasovitega razbojnika ogerskega obiskal nekdo v njegovi ječi. Roža Šandor se imenuje; kdo še ni slišal ali bral o tem tolovaju? Bil je stari, zaraščeni razbojnik v prostorni sobi ter je zložno, brez dela, pušil tobak iz svoje dolge lule. Poprašan, kaj bi počel, ko bi se še kdaj otel iz ječe, odgovori naravnost: kar sem počenjal prej!

Ta odgovor in una skušnja pač vzbuja v človeku misli, jeli to prav, da taki tolovaj živi tako lahkotno v pokoju na državne stroške, na stroške onih, katerim je bil prej strah in groza, kateri se z davki preobloženi vpirajo z delom, da morejo živeti. Jeli to pravično, da taki, ki so sto- in stokrat pregrešili se zoper Boga in cesarja, zoper cerkev, državo in družino, posedajo in pojedajo po ječah, pijo tudi vino, pivo, počivajo zložno ter vživajo dokaj dobre reči, kakoršnih nimajo pošteni kmetje, ki s trdim delom in velikimi davki morajo plačevati zanje.

Čemu se neki kaznuje? Kaznuje se, da se za krivdo dá sprava, da se krivičnik strahuje, poboljša, odpravi, da drugim ni več nevaren ali poguben. Vendar skušnja uči, da sedanja kaznovanja niso ne v spravo ne v poboljšanje,

da se po njih hudodelci ne ostrašijo in hudodelstva ne odpravijo. Iz vsega se vidi, da kaznovanja svojega namena ne dosegajo. Od kod neki to? To izvira največ od tod, ker sedanje gosposke premalo pomnijo, da ni oblasti od drugod, kakor od Boga, da je oblast, gosposka, tudi sodnja, Božja služabnica, maščevavka k strahovanju tistega, kateri hudo dela, in da ne nōsi zastonj meča pravice, znamenja oblasti čez življenje in smrt (Rim. 13.). Njih služba je, oblast opravljati v imenu Božjem, in vse ravnati, kar zamore biti pomoček v ta namen.

Ali sedanji državniki in sodniki se navadno sklicujejo le na vsegamogočno državo; se z njo opravičujejo, toda opravičiti v resnici ne morejo. Svojo moč skazujejo; svoje pravice pa skazati ne morejo. Toraj mehkužno ljudomilo ravnanje krivic med ljudmi ne poravná in svobodne kaznovanja krivičnikov ne ostrašijo in ne poboljšajo, marveč ravno nasprotno pospešujejo.

Kaznovati se pravi, dolg uničiti na dolžniku ali krivico spraviti po krivičniku (Heffler). To pa se zgodi, kadar krivičnik prisiljen trpi zlo, primerjeno pregrešenju, nasproti

zboru! Po zelo spremenljivih osodah in trdih bojih je Avstrija v notranjem prerajena in od vnanjih spoštovana. Ovére ki so v vseh vrstah očitnega življenja prost razvitek zadržavale, so odpravljene in nastopili smo pot, která pelje do rešitve velike naloge; zediniti vse narode Avstrijske v mogočno državo, které podslomba je pravica in prostost. To nalogo, častiti gospodje, zvesti svojemu geslu: „Z združenimi močmi“ obravnavajmo in združimo z enim sercem svoja prizadevanja v čast in blagor naše ljubljene Avstrije!

Ukaz ministra Stremayr-a zaradi slovenščine v slovenskih srednjih šolah.

Skušnje, které so se po poročilu c. k. deželnega šolskega sveta od 19. junija t. l., št. 737 d. š. s. priloženih, bolj ali manj natančno izrečenih mnenj vodstev srednjih šol z izpeljavo ukaza, danega 8. oktobra 1871, št. 10456, že v šolskem letu 1871/72 doživele, morajo pač le še bolj vtrditi tehtne pomislike, s kterimi se je ono provizorstvo vpeljalo, dasiravno so že prejšnja mnenja učiteljskih skupščin večkrat dvomila o pedagogično-didaktični dopustljivosti dotične vravnave. Saj vendar opravičenost deželnega jezika ni zastavljena samo na številke razmére - deželanov tega jezika (na število tistih, ki ta jezik govoré), in namen podučevanja in pospeševanja taistega mora tudi biti merodajen pri vprašanji po prednosti tega ali onega učnega jezika, če se nima sredstvo, jezik, staviti nad namen, poduk. K temu je prišlo gledé Kranjskega še skoro popolno manjkanje šolskih in vajnih knjig za poduk v slovenskem jeziku, še bolj pa pogrešanje pomočnih knjig ali tim podobnega, učencem podučljivega berila v tem jeziku, in tudi to, da celó znanstvena terminologija različnih učnih oddelkov ni še našla one vtrditve in splošnega pripoznanja, kterega ji je treba, da se v šoli vdomači. Zato se je zdela nemudna vpeljava slovenskega učnega jezika v više razrede srednje šole nedostojna (nemogoča), in skrajno, kar bi se smelo pripustiti, bi bilo dovoljenje, da se učencem slovenskega materne jezika smé veronauk razlagati tudi v viših razredih v tem jeziku, in za poskušnjo dovoliti prestavljanje tujejezičnih berilnih oddelkov pri takih učencih,

ki so v tem pripravní predpoduk že vseskozi dosegli, in slednjič, da se za druge učne predmete uči slovenska terminologija, se vé da, kolikor je že je po pripoznanji strokovnjakov.

Celó za najspodnja razreda odmenjeni so bili dotični ukazi sploh le za šolsko leto 1871/72, in izreklo se je, da le na skušnjo, ki bi se dobile v tem obziru, je zastavljeno, če imajo obstati ali ne.

Da se pa tim skušnjam pusti popolnoma prosto vršenje, toraj vkljub zeló tehtnim ugovorom zoper zgoraj omenjeni ukaz nisem nič drugega storil, kakor da sem z ministerskima ukazoma 13. decembra 1871, št. 12713 in 29. februarja 1872, št. 529 najmanj ovržljivim pritožbam vstregel; namenjeno poročilo c. k. deželnega šolskega sveta o vspehu šolskega leta 1871/72 mi ni prišlo v roke o takem času, ko je bila definitivna (stalna) določba gledé šolskega leta 1871/72 še mogoča, tako, da je moralo provizorstvo to šolsko leto še obstati.

Že v preteklem deceniji je v drugi deželi, které slovensko narečje (idiom) ima že vendar neprimerno véco izobraženost in bogatejšo literaturo, na Českem namreč, učila skušnja, da zgolj učna (doktrinarna) raba načela ravnopravnosti pri dveh ali več deželnih jezicih ima v sebi veliko nevarnost za dosego pravega namena srednje šole, ker tako postane dosega enake izurjenosti v skladnih jezicih za šolo in učenca najsilniša tirjatev, in oni predmeti, ki bi morali biti prva naloga šole, velik del svoje izobraževalne moči zgubé. Ravno ta skušnja se ponavlja zdaj na Kranjskem, in kakor se smé zdaj že s popolno gotovostjo izreči, bi se na kvar mnogih zmožnih mladenčev vedno toliko bolj ponavljala, v kolikor više razrede bi dvojnojezičnost poduka segala.

Pri tem pa, kar se ne more dvomiti, se oba jezika, o kterih tekmeštvu (medsebojni poskušnji) na Kranjskem je govorjenje, nikakor nista enaka; eden odgrne učencu veliko kulturno polje, odpre mu pot do vsakterih viših študij, razširi mu krog, da svojo vednost v praktičnem življenji na korist obrača; med tem, ko naj se drugi uči bolj zaradi samega sebe in zaradi v njem ležečih formalnih izobraznih elementov, in se more le na tesno omejenem polji v korist obračati. Povračilo, ki ga obrodi trud naučenja, je toraj pri enaki škodi za druge učne predmete zeló različno. (Dalje prih.)

Iz državnega zbora.

V državnem zboru, ki se je pričel 4. t. m., ni Čehov in dveh konservativnih poslancev iz Predarelskega. Za začasnega predsednika je bil v prvi seji izvoljen d' Elvert. Prisega se je po zahtevanji dr. Vošnjaka brala tudi v slovenskem jeziku.

V drugi seji, ki je bila 5. nov. prebralo se je več volilnih protestov, med temi tudi nek protest Radolskega grofa Thurna in dr. Russa, proti volilni praviči duhovnikov v velikem posestvu. Potem so volili 9 odborov, ki bodo imeli preiskovati volitve.

V gosposki zbornici je predsednik knez Karl Auersperg med drugim tudi rekel, da so direktne volitve sijajno pokazale, da so naredi za edinost in blagor Avstrije skrbeli. Tudi hvalisa blagre svetovne razstave, ki jih bode pa državni zbor še le čutil, ko bo treba skrbeti za poravnanje 15 milijonov dolga.

Grof Hohenwart je osnoval konservativen klub.

Politični pregled.

V Avstrijskih deželah.

Dunajski listi pretresavajo cesarjev govor. Ustavoverni poslanski krogi so ž njim jako zadovoljni, borzijanci pa menda nič kaj ne. Za nas federaliste je ta govor nov dokaz, da nam od ustavoverne stranke ni ničesar pričakovati, ampak da hoče „ustavo“ na vsak način ohraniti in še dalje razvijati. Od porazumljenja s Čehi, kterih v državnem zboru ni, in s Poljaki niti besedice ne omeni.

V ogrski državni blagajnici, kjer so unidan pogrešili 100.000 gold., zmanjkalo je zopet 70.000 gold.

Vnanje države.

Na Pruskem je pri volitvah za deželni zbor, ki se prične 12. novembra, konservativna stranka več glasov zgubila.

Bavarska zbornica poslancev izvolila si je Stauffenberg-a za predsednika.

Na Francoskem hoče narodna skupščina podaljšati oblast Mac Mahonovo, ki je pa generalu Changarnier-u in njegovim tovaršem rekel, da to sprejme le pod pogodbami, které je

pokori, ktero človek radovoljno sprejame v spravo za svoje grehe. Sprava je tedaj poglavitni namen kazni; ima jih pa še več družih, kteri so tudi prav koristni, ki se naj toraj pri kaznovanji ozirajo nanje.

Razun smrtne kazni so bile nekdaš še mnogotere, ki se pa nikakor ne vjemajo z duhom sedanje olike, n. pr. telesnih udov natezanje, habljenje, jemanje vseh pravic, vsega premoženja itd. Sedaj se poglavitno krati jim prostost. Svoboda ali prostost je res zlata, kdor jo prav rabiti zná. To pa je gotovo, kakor se sedaj ravna, se kaznovanja namen ne doseže. Pregrehe, hudodelstva se le množijo. Sedanje ječe ali kaznovalnice so rak, kteri ujeta človeštva telo, dokler se vanje vedno povračajo stari hudodelniki in se po njih vseskozi razširjuje pohujšanja strup.

Res je, da si je sedanje človekoljubje silo veliko prizadjalo, da bi se vredilo kaznovanje, da se je neznansko veliko novcev obrnilo že v to, da se zidajo nove kaznilnice ali ječe ter da se primerno vravnajo. Zeló pa se moti, kdor meni, da se po zidavi na okrog ali v zvezdo pridobil bode hudodelnik, ali da se po njej razločevala ali vsaj močno pospeševala bode nje-

gova duhovna sreča, časna in večna blagost. Vnanjih pomočkov k zboljšanju jetnišnic že še nasvetuje človekoljubje in jih je res v sedanjí dobi pripravilo mnogo, skoraj premnogo; toda duhovnega vspeha na tem polji brez krščanstva iščete zastoj. Brez duhovnega zboljšanja je celo pravična kazen hudodelniku krivična. Gosposka ima pravico kaznovati, vendar nikdar tako, da je kaznovanje zadolženemu v dušno nevarnost ali celo v pogubljenje. Ječa človeka boljša, kadar se prav v njej skrbi mu za dušo, če ga obiskuje duhoven, podučuje, budi in tolaži, kot umeten dušni zdravnik varuje, vodi in ozdravlja s pomočki svete cerkve. Če se pa jetnik hude vesti ali množega zadolženja sam pusti brez milostinj svete vere, ali v družbi s spridenimi tovarši, kteri se med seboj pohujšujejo; tedaj moram reči, da vse tiste naprave srednjega veka, po kterih so se trape in morile telesa, niso bile tako grozovitne, kakor so sedanje človekoljubne ječe, po kterih se trapijo in morijo neumrjoče duše!

Kam neki pridemo, če bode svoboda današnjega časa tako se razcvétala? Najbrže na internacijonalni socijalizem, pravi dr. Orel.

Zadnji čas je tedaj, da vlade vkrenejo, kar se tiče kazenske postave in kaznovanja, na ostrejšo pot, da bodo hudodelstva kaznovana, ne pa hudodelci v pitanje vzeti. Kaznovalnice ali ječe morajo biti vzlasti delavnice, in pokorilnice. Kjer je lenoba, tam se pase hudoba.

Nekdo je bil obsojen v težko ječo za ves čas svojega življenja. Drugi dan pokliče spovednika. Ta gre v spovednico, pa komaj séde, kar vidi, da hudodelnik vzdiguje proti njemu morilno orožje. Naglo se zasúče, zgrabi jetnika za roke, ter mu srečno vzame orožje. Le-tá pade potem skesan na kolena pred spovednika ter pové, da ga je hotel umoriti. „Poznam Vas, pravi, da ste pobožen duhoven. Vi bi prišli koj v nebesa, jaz pa k smrti obsojen bi umrl krščansko pripravljen in spokorjen. Zdaj pa vem, da bom vekoma pogubljen, ker živeti moram v ječi, in ječe so sploh šole za pekel.“

„Et nunc, reges, intelligite; erudimini, qui judicatis terram“, t. j.: In zdaj umejte, kralji; dajte se podučiti, ki ste sodniki na zemlji“ (Ps. 2, 10)!

J. M.

Broglie z monarhičnimi poslanci določil. Tudi bonopartisti so za to, da se Mac Mahonu oblast podaljša, toda le na 2 leti, da postane Napoleonov sin polnoleten. Thiers in leva sreda pa menijo, da se bo konservativna republika le zdržala, ako se narodna skupščina razpusti. — Za predsednika narodne skupščine je izvoljen poprejšni predsednik Buffet, ki je dobil od 393 glasov jih 385. V govoru, s katerim bode predsednik narodno skupščino pozdravil, povdarja menda to, da je v sedanjem položaju nevarno končno določiti, kakšno vlado naj Francoska dobi. Pred vsem je treba predsedniku zagotoviti podaljšanje njegove oblasti in vladi dati večjo moč.

Na Laškem so začeli prodajati cerkveno premoženje. Tudi samostane še vedno zatirajo. Vzeti so hoteli tudi astronomičen observatorij, pa ker je učeni jezuit P. Sechi zoper to protestoval in trdil, da je Pij IX. veliko lastnega premoženja va-nj vtaknil, so začasno odjenjali in P. Sechi-ju naročili, da naj observatorij oskrbljuje, dokler ne bode reč dognana.

Na Španjskem se Karlisti pripravljajo, da bi vdarihi prek reke Ebra in napadli mesto Burgos.

Odborniki Srbske narodne skupščine so sklicani na 15. dan t. m., da se posvetujejo o vladinih predlogih. — 5. t. m. so ministri prevzeli svoje službe.

Telegram „Slovenca“.

Iz Močevja. Primož Pakiž je dobil 39 glasov in Braune 37. Zmaga naša!

Vsak rodoljub mora te zmaga vesel biti; nevarnost je bila res velika, ker mnogo volilcev gosp. Pakižu ni prav zaupalo, odkar ga je „Narod“ proglasal za svojega kandidata. S tem bi bil kmalo vse spridil, da bi ne bili zburjenih volilcev o pravem času potolažili in zedinili.

Dopisi.

Iz slov. Goric, 4. novemb. ☉ (Konec.) Drugi gospod „mladoslovenec“, dr. Ploj, o katerem je pisal „Narod“ enako, da bo gotovo izvoljen, vjel je 7, reci sedem glasov, in slavni naš Herman, toliko oporekovan po nemčurjih in mladi svojati, pridobil je zmago, kakoršne še nikoli poprej, — z 282 glasovi! Hvaležen narod ga je počastil, da še malokdaj ktereга ljubljenca tako; kajti pozna ga po dvanajstletnem delovanju in terpljenju kot edinega moža med štajarskimi poslanci, kateri je ostal zvest svojim obljubam, moža preblagega srca in čistih rok! Dobro zaslužen je Plojev propad, kajti skopal si je sam svoj grob, — Naj počiva v njem!

Enako zaslužen je, rekli bi skoraj, propad dr. Prusa v mestih in trgih. Ponujali ste mu obe narodni stranki kandidaturo; sprevidel bi lahko bil, da mu bo na tako nevarnem mestu zmaga le mogoča v složnosti obeh strank, na potu kompromisa. A prevarjen po krivih prijateljih, sunil je ponudbo konservativcev zaničljivo od sebe, in se vrgel liberalcem v naročje. Ko je nasprotnik Foregger se vozil od mesta do mesta, kričal in rotil volilce, ostal je Prus domá in sanjalo se mu je o zmagi; maral je on za volilce malo, in enako so marali oni na dan volitve za-nj. Upamo, da bo drugo pot vse narodnjake edinil in vse moči napel.

Najbolj obžalujemo zmago narodnih zati-

ralcev v kmečkem volilnem okraju Mariborskem. Onda se šopiri že mnogo let tuja ošabnost, kateri je Slovenec le helot. Okoli Maribora in Slovenske Bistrice, ter na nemškoslovenski gori do Koroške je narod po naseljenih tujcih in domačih odpadnikih zares demoraliziran. Kakor je popačil in s tujščino pomešal lepi slovenski jezik, tako mu je okuženo srce tujih razvad. Zaničevanja vreden, pogubi prepuščen je, kdor se v slepoti oklene sam s tujčevo verigo, vrže pod tujčevo peto. Mesto proglašati nove programe in nositi razdor v domovino, bila bi naloga vsih „pravih rodoljubov“, posvetiti z lučjo narodne zavesti v te prostranske strašno zanemarjene kraje. Kakor na Koroškem, dere tukaj germanstvo naprej od leta do leta, in v kratkem vam bodo zahtevali čisti rojeni Slovenci same nemške šole.

Da je oholi posmehevalec slovenskega ljudstva, Seidl, premagal blagega prof. Pajka, pa je zraven nemčurstva kriv nesrečni naš domači prepir. „Tednik“ in nemški brat njegov „Dorfbote“ sta si vrlo pomagala mešati ljudem zdrave pojme; mariborski dohtarji hujskali so poprej kmete zoper duhovnike, ni čuda tedaj, da je bila slednjih beseda pri marsikterem volilcu izgubljena. Seme, katero je sejal Vošnjak, rekoč: „duhovnika poslušajte v cerkvi, a zunaj nje vam nima nič govoriti,“ — to seme rodilo je žalosten sad; Seidl se naj gre Vošnjaku zahvalit. —

In tako tedaj obide bridkost rodoljuba, spominjajočega se na naše zadnje volitve. Ne zakrivajmo si resnice: „Porinjeni smo nazaj v leto 1861! Zapravljen je sad in vspeh mnogoletnih trudov in preobilnih žrtev. Leta 1861 je prvi in edini povzdignil za štajarske Slovence svoj glas gospod Herman, in edini je ostal in se vojskoval na svojem mestu za nas do današnjega dne; oni, ki so mu bili pristopili, so se ali izneverili, ali so, kakor Vošnjak in Razlag, iskali boljše domovine. Tudi zdaj je edini Herman poslanec štajarskih Slovencev na Dunaju, drugi rodoljubi so ali propali, ali kakor Vošnjak, izdali čast domovine. Kar se je dolgo govorilo, pokazalo se je v grdi podobi; ni več „grdo sumničenje“, ampak jasna resnica: „Tesna zveza med nemčurji in mladoslovinci!“ Bog daj, da Slovenija, ki je pretrpela že mnogo ran in žalosti, prestane tudi to — najhujšo!

Iz Vuzenice, 5. novembra. Nemčurskih surovosti in nesramnih sleparij pri kmečkih volitvah kakor drugod, kjer nemčurski privrženci živé, tudi pri nas majkalo ni, rekel bi, da so naši purgarji in vradniki svoje privržence po drugih krajih še celó prekosili v nesramnem in perfidnem agitovanju.

Duša vsega nemškutarskega in ustavaškega agitovanja bil je marenberški bilježnik ali notar, znan zagrizen nemčur, da-si ga je slovenska mati rodila, on sam pa še tudi zdaj slovenski kruh jé. Tri tedne pred volitvami je že svoje mešetarje okoli pošiljal, ki so morali z lažmi in obrekovanjem črniti narodnega kandidata, češ, da hoče odpraviti nemški jezik, razkosati štajarsko deželo; da ga duhovni le zarad tega priporočajo, ker je obljubil, da hoče v državnem zboru govoriti za vojsko proti laški deželi zato, da bi oprostili papeža; strášili so tudi z desetino in roboto, ki jo hočejo spet duhovni vpeljati, ter so s takimi bedarijami nevedne „gimplje“ loviti skušali. Pošiljali so tudi volilcem petake; pri nas dal je v neko krčmo več kmetov sklicati, jim piti plača in jim na srce poklada, naj nikar ne volijo tistih, ktere jim domači duhovniki priporočajo. Pa ravno oni kmetje glasovali so konservativno.

Strašna praska bila je dan volitve. Po vsih voglih so marenberški purgarji prežali na prihajajoče volilce, jih lovili, na vozove pobirali ter jih kakor neme stvari peljali na volišče. Kupovali so jim piče in pijače, tiščali jim v roke petake in desetake in še več, ter jine prigovarjali, naj volijo Seidlna. Nek volilec kazal mi je pismo in petak, ktereга je dobil od notarja s poveljem, naj Seidlnu glas dá, kar pa vendar ni storil.

Pred volilno hišo so nemčurski mešetarji na ves glas vpili, da g. Pajka nikar voliti ter so žugali volilcem s pestmi in se sploh tako obnašali, kakor se nikdar še planinski drvarji ne vedejo. Lagali so tako, da so bili volilci na zadnje tako zbegani, da je marsikteri odpadel, ki je prej zastavil svojo besedo, da brezverca volil ne bo. Vpili so: le duhovnov ne poslušajte, oni zdaj nimajo nič govoriti, ker gre le za deželske reči, ne pa za duhovske.

Po takem načinu volitve gotovo služijo prostemu ljudstvu zraven časnega pogina, tudi v njegovo demoralizacijo, ako se vršijo ustavovno, ker se pri takih priložnostih, kakor sem slišal sam, vse, kar je poštenemu človeku še sveto in časti vredno, očitno zaničuje in z blatom ometuje.

Opomniti še imam, da je nek pošten kmet prav vrlo zavrnil purgarskega nemčurja, ki je bil prišel volilce motiti, tako, da si ni več upal kaj dalje ziniti. Prav tako, saj purgar za kmeta ne skrbi, timveč le gleda, da mu kmet kaj prinese.

Vkljub vsemu pritiskanju in enostranskemu ravnanju volilnega komisarja, ki je same nemčurje volil v komisijo, ter se je tudi surovo odrezal proti g. Jazbecu, ki je bil voljen od konservativcev v komisijo, rekši: „Sie müssen aber auch überall dabei sein“; vkljub vsemu temu, pravim, dobil je narodni kandidat tukaj večino glasov, kar je liberaluhe tako razkačilo, da so koj mislili planiti na konservativne volilce, kateri so jim pa vendar s svojim mirnim in resnim obnašanjem imponirali.

Ko pa dojde telegrafično naznanilo, da je narodni kandidat propadel v Mariboru in nemčur Seidl zmagal, je nemčurska drhal zagnala strašen krik, in s streljanjem, trajajočim do polnoči, naznanila, da je sovražnik našega naroda in naše sv. vere se splazil na poslanski stol s pomočjo svojih brezvernih in brezvestnih mešetarjev, nemčurjev. Tudi nekateri kmečki volilci so se tega veselili ter sklenili z Nemci pobratimijo, nekateri pa še nekaj vestni, ki so se pa dali podkupiti, da so svoj glas zavrgli ali pa nasprotniku dali, so šli klavrni domu enaki Judežu.

Skoro res se vidi, da je že prišel antikristov čas, o katerem se pripoveduje, da bodo ljudje tačas svojo vero in vest prodajali za denar, in še celó pravični odstopili. Tudi pri nas so nekateri sicer zanesljivi odpadli, o kterih bi si tega nikdar ne bili mislili, postavim oba volilca iz Št. Antona, dozdej obče spoštovana moža, in eden iz naše srenje, ki je ravno pred volitvo obljubil, da ne da nasprotniku glasa za noben denar; a denar ga je vendar oslepil. Pa te možé zdaj taka sramota obhaja, da si pred sovolilce ne upajo. Nesprotniki pa, kakor sem sam slišal, so se silo smejali lahkovernikom potem, ko so jih premotili bili ter jim zeleno-bele trake na hrbet pripenjali z napisom: „Slava našemu poslancu Seidlnu!“ — Lepa slava to! mar ni?

Domače stvari.

(Gosp. dr. Costa) je prejel papežev častni Gregorjev red. Mi čestitamo dr. Costi o tem zasluženem poslavljenju tem bolj, ker vidimo, kako togote zelena sta „Sl. Narod“ in „Tagblatt“.

Gospod dr. Ambrožič je imenovan za mestnega zdravnika.

(Čitalnica ljublj.) začne v nedeljo zvečer svoje veselice z „besedo“, v kateri prvokrat slavnoznani gosp. Šantel kot kapelnik dramatičnega društva in čitalnice nastopi narodni oder. Dosti obširni program pri besedi je ta-le: 1. Nagovor g. tajnika. 2. Šantel „Kranjska dežela“, poje moški zbor. 3. Šubert: a) „Potopnik“, b) „Zastavenička“, pesmi za alt, poje gospodičina A. Piskar. 4. Tovačovski „Roža“, poje moški zbor. 5. Hertl „Serenada“, solo za violončel s spremljevanjem glasovira, gosel in brenčечега zbora. Violončel igra g. kapelnik Šantel. 6. Šantel „Pesem ljubezni“, dvospjev za sopran in alt, poje te gospodičini Namrè in Piskar. 7. „Srbske narodne pesmi“, poje moški zbor. 8. Lortzing „Pesem iz opere Waffenschmied“ za bas, poje gosp. Kocelj. — Začetek ob pol 8. uri. Častite družbenike vabi vljudno odbor čitalnice. — Neudje nimajo pravice do vstopa.

(*Slovensko gledišče.*) V soboto 8. t. m. se boste predstavljali igri: „Nevarnost je v nadlogi“, veseloigra v 2 djanjih in „Tihotapec“ (der Schmuggler?), opereta v enem djanji. V zadnjem nastopu prvokrat nova pevkinja, gospodična Piskarjeva. Veseli nas, da je dram. društvo zadnjič izrečenim željam našega občinstva po kaki opereti tako naglo vstreglo. Gledišče bo brez dvoma polno.

(Iz mesečne seje družbe kmetijske 2. dne t. m.) Enoglasno je bil sklep odbora, da se družba naša ne more pridružiti družbi Štajarski o tem, da bi se soglasna peticija predložila državnemu o mnogih živinozdravniških zadevah, ker deželni zaklad Kranjski je že zdaj tako obložen, da ne bi mogel nositi še novih obilnih stroškov; — prošnja barona Rothshütza o zadevah naprave čbelorejske šole se s priporočilom povrača c. k. ministerstvu, ki je družbo kmetijsko o tem za njeno mnenje vprašalo; — naznanilo gosp. Ogulina iz Novega mesta, da bode kmalu poročal o svojem vinorejskem poslanstvu, se je na znanje vzelo; — vitez dr. Gutmansthal poroča odboru, da je iz krompirja, ki ga je za seme kupil od gosp. Šolmajerja iz vrta družbe kmetijske, pridelal izvrstno lep in zdrav krompir. — Dunajska in Kranjska kupčijska zbornica naznanjate družbi, da prihodnje leto bode velika vinska razstava v Londonu, ktere se morajo udeležiti tudi vinorejci vsega našega cesarstva; odbor je sklenil to po „Novicah“ vinorejcem na znanje dati z dostavkom, naj se vinorejci vsake dežele obrnejo do svoje kupčijske zbornice, da od nje zvedo, kar je treba; — prošnja 1 sirarske družbe v Bohinji za podelitev razpisane premije s 300 gld. se c. k. ministerstvu kmetijstva s prav toplim priporočilom pošlje; — c. k. ministerstvo kmetijstva je gosp. Šolmajerjev rokopis vinorejske statistike Kranjske, ki je prišel v tisku na svetlo, poslalo družbi, da ga hrani, ker posebno statistične tabele utegnejo podružnicam hasnjive biti; zraven tega pa je naročilo odboru, naj sledečim gospodom, ki so pomagali g. Šolmajeru pri izdelovanju statistike, v imenu ministerstva zahvalo izreče, namreč: grofu Barbotu, grofu Marheri-u, pl.

Langerju, grofu Lanthieri-u, dekanu Grabri-
janu, K. Rudežu, notarju Irkiču, Kramariču in
Homaču; — ker se je za podelitev Trbiški in
Jezerskih ovac oglasilo 79 prosilcev, so se
prošnje izročile dotičnemu odseku, da v eni
prihodnjih sej nasvetuje: katerim naj se dadó,
ker vsem 79 (podvoje) jih dati ne bo mogoče.
— Konečno se je sklenilo, da prihodnji občni
zbor družbe kmetijske, ki zarad deželnega
zboru, ki se začne 26. t. m., ne more konec
tega meseca zato biti, ker trije odborniki so
tudi deželni poslanci in zagledelj zadržani
sodelovati v občnem zboru, bode meseca ja-
nuarija prihodnjega leta, ker tudi letošnji
občni zbor je bil meseca januarija.

Razne novice.

(G. Kromar) se je poslanstvu za kranjski deželni zbor odpovedal. Mesto Kočevje in Ribniški trg bosta tedaj, brž ko ne, še pred 26. t. m. imela novo volitev. Ker se Ribničani menda tudi zdaj, kakor zadnjič volitve ne bodo vdeležili, bodo Kočevjarji imeli priložnost voliti Brauneta, ki je pri včerajšnji volitvi propadel.

(*Premembe učiteljev.*) Prof. Fr. Kandernal je šel v Trst, na gimnazijo v Ljubljano je prišel prof. V. Kermavner iz Celja; g. J. Podgoršek je vstopil na učiteljsko pripravnico in na njegovo mesto ima priti Rusnjak J. Ogorek. Prof. S. Žepič, kteremu ni bilo moč priti v Ljubljano, jo je pobral na Hrvaško nazaj iz Novega mesta, in sicer na gimnazijo v Zagreb. — V Ljubljanski škofiji je v vseh širih letih bogoslovcev 42. V I. leto se jih je sprejelo celó 14; vendar sta jo dva v kratkem pomaknila drugam; dva sta zdaj že zaradi bolezni, eden pa zaradi vojaščine zunaj semenišča.

Poslano.

Tudi z našega mirnega Brega na Primorskem začel je „Narod“ prinašati dopise. Pa ne le to; on trosi laži in grde psovke. Naj nekoliko pojasnim dopis z Brega na Primorskem v „Narodu“ št. 227 in odkrijem nepošteno početje. Naročniki in čitatelji „Slov. Naroda“ (4) in Tednika (2) z Brega pišejo o slabi letini, tirjatvi gruntnih davkov in plačilu duhovnov tudi sledeče: „Pa bi nič ne rekli (ako duhovni tirjajo zaslužen plačilo), ali še zaničujejo in za brezbožnike nas imajo tiste, kateri „Narod“ in „Tednik“ čitamo, in za hrbtom nas obirajo in obrekujejo. Zakaj to, duhovni gospodje, to ni lepo!“

G. dopisatelje z Brega, kateri čitate „Narod“ in „Tednik“, vljudno prosim in vabim, odgovorite mi: „Kdaj so vas li duhovni zaničevali, za brezbožnike imeli, za hrbtom vas obirali in obrekovali? Zakaj to, gospodje „Narodovci“ in „Tednikarji“ z Brega, to ni lepo!“

V Bregu na Primorskem 3. nov. 1873.

Matija Fežekov.

Telegrafické denarne cene

7. novembra.

Papirna renta 68.65. — Srebrna renta 73.35. —
1800letno državno posojilo 101.— — Bankine akcije 943.
— Kreditne akcije 205.50. — London 114 20. — Srebro
109.— — Ces. kr. cekini —.— — Napoleonad'or —.—

Denarstvene cene

Državni fond.		Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta		68.50	69.—
5% renta v srebru		73.40	73.50
Srečke (lozi) 1854. l.		92.50	93.—
" " 1860. l., celi.		101.—	102.—
" " 1860. l., pol.		108.—	109.—
Premijski listi 1864. l.		134.50	135.—
Zemljiščine odveznice.			
Štajarske po 5%		89.50	90.50
Kranjske, kroške in primorske po 5%		89.50	90.50
Ogerske po 5%		75.—	75.75
Hrvaške in slavonske po 5%		74.—	74.50
Sedmogradske po 5%		73.—	73.50
Delnice (akcije).			
Nacijonalne banke		948.—	950.—
Unionske banke		33.34	34.—
Kreditne akcije		213.—	213.50
Nižoavstr. eskomptne družbe		900.—	910.—
Anglo-avstr. banke		143.—	143.50
Srečke (lozi).			
Kreditne	po 100 gld. a. v.	166.—	166.50
Tržaške	" 100 " k. d.	—.—	—.—
"	" 50 " " "	56.—	57.—
Budenske	" 40 gld. a. v.	23.50	24.—
Salmove	" 40 " " "	34.—	35.—
Palfi-jeve	" 40 " " "	23.—	23.50
Clary-jeve	" 40 " " "	31.50	32.—
St. Genois	" 40 " " "	23.50	24.—
Windischgrätz-ove	" 20 " " "	22.50	23.50
Waldstein-ove	" 40 " " "	24.50	25.—
Srebro in zlato.			
Ces. cekini		5.45	5.46
Napoleonsdor		9.15	9.16
Srebro		109.—	109.20

Tržna cena preteklega tedna		v Ljubljani	v Kranji	v Novomestu	v Trstu	v Celji
Pšenice	mernik	4.05		3.35		3.80
Rži	"	2.70		2.70		2.25
Ječmena	"	2.—		2.—		2.—
Ovsa	"	1.07		0.80		1.20
Turšice (koruze)	"	2.30		2.20		2.50
Ajde	"	2.11		—		2.20
Prosa	"	2.—		2.05		2.—
Soršice	"	3.—		2.85		1.—
Krompirja (koruna)	"	0.95		2.85		—
Leče	"	2.85		3.—		—
Fižola	"	3.25		0.50		—
Masla	funt	0.52		0.34		—
Slanine (špeha)	"	0.38		—		0.40
Sena cent		0.90		—		—
Jaje po 4 za 10 kr.						

P u š k e.

Lefauchaux , dvocévná puška iz železnih cév:	24, 26, 28, 30 do 33 gold.;
" " " damaška:	29, 37, 43, 50 " 60 "
perkusijonska , " " " " "	18, 23, 28, 35 " 40 "
" " " železnih cév:	11½, 12, 14, 15 " 16 "
lankaster , " " " damaška:	43, 48, 53, 60 " 70 "
revolvar:	7½, 9, 12, 15, 18, 23 do 30 gold;
pištola dvocévná:	2 gld. 15 kr., 2 gld. 50 kr., 3, 4, 5 do 6 gold.,
pištola enocévná:	1 gld. 20 kr., 1 gld. 50 kr., 2, 3 do 5 goldinarjev.

Tudi imam različnih **patronov**, **šajbenštucev** in **cimerpušk** po znižani fabriški ceni. Vse to priporoča proti poštni povzetki (Nachnahme)

MATEJ SORŠAK,
v Kropi na Gorenjskem.